

Jornades d'Estudi d'Història i Patrimoni de l'Urgell

Museu Comarcal de l'Urgell, Tàrrrega
Arxiu Històric Comarcal de Tàrrrega
25, 26 i 27 d'octubre de 1996

Jaume Espinagosa
Museu Comarcal de l'Urgell

Les Jornades d'Història i Patrimoni de l'Urgell han estat per a molts la descoberta de l'amplitud i la diversitat del conjunt patrimonial de la comarca en tots els seus aspectes: monumental, arqueològic, documental, fotogràfic, natural, etnològic, artístic, industrial, literari o lingüístic. Hi assistiren unes dues-centes persones, bona part d'aquestes pertanyen a associacions culturals i cíviques. Es presentaren i debateren deu ponències i onze comunicacions, a càrrec de vint-i-vuit especialistes, investigadors o estudiosos. Es van redactar un conjunt de conclusions que tot seguit són presentades.

Patrimoni arqueològic

Pel que fa al patrimoni arqueològic, si bé cal un projecte a llarg termini d'estudi dels jaciments de més interès científic de la comarca (entre els quals es troba el Molí d'Espigol de Tornabous), ara per ara el que cal és treure partit dels jaciments que amb una inversió mínima poden ser habilitats per a la seva visita i incloure'ls dins de rutes d'interès cultural i natural. En aquest sentit, cal acabar de condicionar la visita al Molí d'Espigol de Tornabous i la necròpolis d'Almenara. A més a més, plantejem la intervenció i la recuperació de la torre romana de Castellnou d'Ossó, monument de primer ordre de la comarca de l'Urgell i d'un valor històric i turístic inqüestionable.

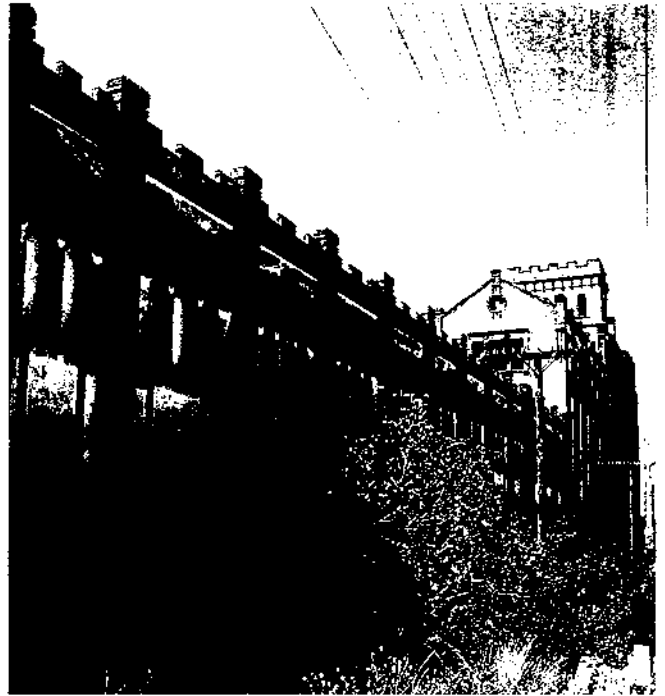
Per tal d'evitar les contínues agressions als jaciments arqueològics de la nostra comarca és fonamental una conscienciació col·lectiva i que tots els ajuntaments, i també el Consell Co-

marcal de l'Urgell, tinguin les fitxes d'inventari dels jaciments del municipi per tal que hom pugui fer un control efectiu d'aquests jaciments i fer complir la Llei del patrimoni cultural.

Patrimoni documental

Amb relació al patrimoni documental, cal dir que s'ha fet una tasca molt important de classificació i conservació a l'AHCT, però que actualment són necessaris més recursos humans i més infraestructura. Com a propostes més urgents cal localitzar, inventariar i investigar la documentació que es troba en mans privades, i col·laborar amb els arxius eclesiàstics. S'ha de microfilmear el fons documental de l'Urgell que es troba fora de la comarca. Cal que les entitats culturals i socials es conscienciïn que els seus arxius on millor es podran preservar és a l'Arxiu Comarcal. També hem d'estimular la recerca i la investigació a

*Mina de Montclar
(Canal d'Urgell).
Fotografia: J. Espinagosa.*

Farinera Balcells. Tàrrrega. Fotografia: J. Espinagosa.

través de beques per a la realització d'estudis i la possible creació d'un premi comarcal a la recerca.

Patrimoni industrial

La ponència sobre patrimoni industrial va significar un primer cop d'atenció sobre aquest llegat històric, massa descuidat i poc conegut per les administracions i el gran públic. És necessari que hom en faci l'inventari per tal d'establir-ne el valor de cara al millor coneixement de l'evolució del món del treball i de l'economia a l'Urgell.

Una proposta més concreta és la preservació de tots aquells elements d'arqueologia industrial que no impliquin massa despeses econòmiques. Exemples del que diem són les grues i altres infraestructures ferroviàries de les estacions de Tàrrrega, Bellpuig o Anglesola, dels molinets que funcionen per extreure aigua dels pous, de les xemeneies industrials i de determinats molins de les conques dels rius Corb, Ondara i Sió. En un altre nivell situariem la conservació i reutilització d'edificis industrials emblemàtics com l'antiga farinera Balcells de Tà-

rrega o l'edifici de la bòbila Tristany de Belianes, entre d'altres.

Patrimoni natural

A l'Urgell els sistemes naturals i els ecosistemes són fràgils, en especial els boscos, els rius i els erms. Amb relació al bosc, cal rendibilitzar l'explotació per tal que el seu propietari no la descuidi. Davant la present manca de rendibilitat de la llenya i de la fusta, es proposen alternatives com el conreu de glans per als ramats, bolets, mel, plantes aromàtiques i espècies i la caça. Pel que fa als rius, que es troben molt contaminats, es proposa l'aplicació d'un programa que actualment funciona als Estats Units que consisteix en l'adopció d'un tram de riu per part d'empreses i particulars. Amb relació al futur canal Segarra-Garrigues, es constata la necessitat de fer estudis que plantejgin quina pot ser la resposta del medi i les salinitats del sol.

Patrimoni gràfic

Es valora la fotografia com a document històric i científic imprescindible per a la realització d'estudis dins el camp de la humanística.

Guimerà.
Fotografia: J. Espinagosa.

Patrimoni monumental

L'Urgell té un gran patrimoni monumental. Amb la seva reutilització com a edificis amb equipaments culturals o socials, o bé de cara a l'agroturisme o al turisme cultural i industrial, podrem intentar l'assoliment de l'objectiu de la seva preservació.

La restauració i la conservació del patrimoni històric han estat i continuen essent considerades com una càrrega prou feixuga per a les diferents administracions. Com a proposta de futur cal promoure el desenvolupament de projectes que converteixin el patrimoni en un recurs i en una possible font d'ingrés. Amb l'esclat del turisme rural i cultural aquests es converteixen en una alternativa econòmica cada vegada més viable a la nostra comarca. Sense oblidar, però, que les administracions tenen l'obligació legal de vetllar per la protecció del patrimoni històric, cultural i natural.

Actuacions sobre el patrimoni

Les actuacions sobre el patrimoni han de basar-se en una sèrie de paràmetres:

- Reivindicació per part dels tècnics de les diferents disciplines, d'un estudi i d'una documentació previs davant les intervencions en el patrimoni històric i artístic, a fi d'establir-ne una valoració i evitar certes actuacions que atemptin contra la seva integritat.

- Reivindicació del paper que els tècnics en patrimoni han de tenir a l'hora de realitzar estudis, plans de conservació i de gestió del nostre patrimoni. Necessitat de més diàleg entre polítics i tècnics. Vindicació del valor de criteris tècnics davant de certes decisions polítiques.

- A l'hora de prendre decisions relacionades amb la conservació d'elements patrimonials en mal estat cal tenir uns criteris molt clars per a poder ser selectius. Que les actuacions sobre el patrimoni tinguin un caràcter integral i continuat.

Per altra part es constata la necessitat de:

- Conscienciar i educar la

gent de la comarca per poder crear un interès afectiu i intel·lectual en relació amb l'entorn patrimonial.

- Utilitzar el patrimoni com a element que s'ha de viure i conèixer mitjançant una experiència directa i atractiva.

- Crear empreses privades o mixtes de gestió patrimonial.

- Confeccionar, per part d'experts, itineraris i rutes (a peu, en cotxe o en bicicleta) a través de l'Urgell i zones d'interès properes per tal de sensibilitzar, fer conèixer i rendibilitzar el nostre llegat cultural i natural. Equipar aquests itineraris amb la corresponent senyalització i fer extensiva aquesta senyalització a les principals vies de comunicació (carreteres i autovies).

- Divulgar els articles de les diferents lleis que protegeixen el patrimoni i sancionen els atemptats contra aquest.

- Fer progressivament un inventari fotogràfic global de la comarca.

- Amb relació al patrimoni pictòric incidir especialment en la conservació i restauració de les pintures murals que es troben en diferents edificis de la nostra comarca (esglésies, edificis civils i fàbriques), a partir del

criteri dels especialistes.

- Catalogar les esteles funeràries discoidals, en tant que són un element molt ric del patrimoni de l'Urgell, per tal de poder-les protegir. També cal inventariar i protegir elements o edificis tradicionals com les masies o les cabanes de tros.

- Potenciar i difondre l'art i els artistes de l'Urgell.

- Fer concursos públics per al foment i el gaudi de l'art en edificis públics i al carrer, finançats tant per les institucions com per la iniciativa privada.

- Elaborar un catàleg de les obres artístiques més representatives de la comarca.

- Redactar, sota la direcció del Museu Comarcal, un programa didàctic de cara al coneixement i la difusió del patrimoni artístic de l'Urgell.

- Proposta de documentar, conservar i reubicar les escultures que han quedat de la Fira de l'Escultura al Carrer, un cop hagin estat degudament identificades.

- Establir un ordre de prioritats de cara a una intervenció immediata en aquells monuments que estiguin en perill imminent d'enderrocament, total o parcial, de la seva estructura, o que pateixin una degradació greu de la seva estructura, o que es trobin en estat de ruïna. Dos exemples podrien ser el cimbori de l'església del monestir de Valbona de les Monges i l'antic convent de Vallsanta.

- Proposta de creació d'una associació que agrupi les inquietuds de la societat de la comarca sensible vers els temes de patrimoni, entesos d'una manera genèrica, oberta i global. Aquesta associació podria ser un grup d'opinió que vetllés per les necessitats i les prioritats del conjunt patrimonial de l'Urgell i amb capacitat d'influir sobre les institucions de govern del territori, i alhora que aportés suggeriments per tal de finançar projectes culturals, per tal que, d'aquesta manera es convertís de facto en un pont de diàleg entre la societat i l'Administració.